

האושר והשכר בעוה"ז

ח י י א ו ש ר

” ח י י א ו ש ר ב ע ו ה ” ז . מי לא ידע ביאור ג' מלים אלו? מהו האושר בעוה"ז? לכאורה הלא פשוט הוא, כי זה אשר יוכל להשיג את כל אשר יחפוץ הוא המאושר. ומשום זה אנו סוברים לדבר פשוט כי מי שהוא מסוגל למסחר ובעל כשרון הוא לאסוף עושר הוא המאושר, וכל מי אשר יש לו מרץ רב יותר וחריפות וערמה יתירים, הוא ניהו זה אשר יש לו הכחות הנדרשים לזה. הרי בכל מקום אנו רואים ושומעים מבעלי עוה"ז עד כמה מגדילים את מעלות בעל השאיפה, ועד כמה משחקים מזה שהוא אומלל בעיניהם אשר בטלן יקראו לו וכו'. אמנם כן, כשנסתכל היטב ונחפשה בדרך סיסתמתי נשאל: ”האם כבר ראינו אדם מאושר בעולם?” אך כשנשאל את אחרים אם פגשו או ראו אנשים מאושרים בעולם, בודאי ”הן הן”, יענונו. וגם אנו בעצמנו נראה לנו כי כן. הן בודאי יש גם בין העשירים אומללים ויש גם בין המיליונרים אשר מרירות ישבעו, אבל הרי רואים אנו בעינינו כי יש ביניהם בנ"א אשר בודאי נראים כמאושרים, הלא נראה את אופני דירתם ומאכלם ומשתם ומשרתיהם ומסעם ומובאם ומוצאם ומרבית כספם וזהבם ואבנים טובות וכו', א"כ בודאי אם לא יקרה להם איזו צרה צדדית בודאי מאושרים המה. אכן תשובה זו היא שטחית מאד. אם נחפוץ לברר זה באופן סיסתמתי, אך דרך א' לפנינו. נעבור נא בין בני האדם ונשאלה את פיהם. לא נשאל את האחד על חבירו אלא את כל אחד ואחד על עצמו, ואז הלא נדע ברור את האמת. אבל מה נמצא אז? נתחיל לשאול את פי העשירים, אלו אשר כסף תועפות להם, אשר זהבם ישליכו בחוצות מרוב כל, אלה אשר בארמנות ידורו ובמכוניות היותר נהדרות יסעו, מה יענו לנו כל א' מהם? לא בנו האושר ולא לנו הוא, הן לעושר זכינו, ב”ע” רעה, אך אל ה”א” לא זכינו עדיין. זה בא בקנאתו וזה בתאותו, רובם רע להם בביתם, צרות משפחה, צרות בנים, צרות בנות, צרות כל דבר אשר יצר להם. וצרות לא צדדיות הנה, אלא ”מנ" ובי””, מתוך עשרם ומחמתו מתהווים. כי הן לא ימות האדם והשיג את חצי משאלות לבבו.

חיי אושר. ממכתב ששלח רבנו זצ"ל מלונדון בשנת תרצ"ח לבנו ר' נחום זאב

שליט"א בהיותו תלמיד צעיר בישיבה בליטה.

אם כן לא באלה האושר. נשאלה נא פי אחרים, אלה אשר בינונים המה במדריגות העושר, ונמצא כי עובדים המה עבודה רבה וקשה למען הרבות כסף. נעמדה נא כרגע ונתישב אולי בהם האושר האמתי. אבל כאן הוא התימא הגדולה, הלא כל ימיהם עסוקים המה לא ליהנות מאשרם, אלא להכין להם אושר, ואימתי יהי' להם פנאי ליהנות ולהיות מאושרים? התשובה היא "לעולם לא". אז כשיזקינו ויעמדו על שערי מות, אז ימצאו עצמם כמו עבר ובטל מן העולם, הן בעבודה התרגלו ועכשיו שאין להם כח לעבוד במלאכתם לא ימצאו שום טעם וענין בחייהם, ונראים המה כמו צל חיים, וככה הם בעיני עצמם.

האם נרד עוד אל הפחותים מהם, הפועלים העובדים תמיד ביגיע כפם, האם המה המאושרים? נשאלה את פיהם. הם עובדים עבודה קשה יום יום ולפעמים גם לילות, ואחר כל אלה ירגישו כי חלקם בחיי העולם הוא הקטן שבחלקים, וסוברים כי אלה העשירים הם המה שלקחו להם את כל העושר כולו על חשבון של העובדים, וכי הם — הפועלים — המה אשר כל טוב יביאו לעולם אבל לא עבור עצמם, אלא שאחרים יגזלום מהם. האם זהו אושר? בודאי לא!

וא"כ אי' המה החיים המאושרים בעולם? זוהי שאלתנו, ואין משיב לנו. רק בת קולם של כל באי עולם הזה תעננו: החיים המאושרים? "אינם!!" זה דבר ברור מאד, המתברר מכל צד ופינה בכל מיני בירור.

א"כ הלא נשאל: מה זה עשה הקב"ה שברא עולם גדול למען שהכל — ממש הכל — יסבלו בו יסורים רעים גדולים? הלא גם זה אי אפשר הוא! א"כ הלא ברור שיש תיקון לרע הזה לאסון הנורא אשר קרה לכל העולם כולו. ועלינו לחפש לדעת מהו התיקון, ואי' מקום מוצא האושר, אשר בלי ספק, ה' הטוב מקור הטובה, הכין בעד באי העולם שברא. וטרם שנדע את התיקון עלינו לברר את הקלקול, כי אך הרופא אשר יבין את החולי יוכל לרפאות. מהו הקלקול העולמי אשר יקלקל את אשרנו בחיים?

דבר זה מפורש הוא בדברי החכמים האמתיים, חכמי התורה. מפורש הוא במשנה: "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מעולם הזה לעולם הבא", העולם כאשר בראו השי"ת עולם מאושר הוא, אלא אנו אשר יצאנו מעולם האושר אל עולם הסבל ע"י שלשת הכחות הללו אשר הוציאנו ממנו. ואם אדם יברח מן הקנאה והתאוה והכבוד — היינו שיגרשם מלבו — יתקן את עולמו ויהי' עולם מלא אושר מן הקצה אל הקצה. לא רק אושר יהי' לו אלא גם עושר ב"ע" טובה, כאמרם ז"ל: "איזהו עשיר

השמח בחלקו". לא אמרו כי גם הוא עשיר, ולא אמרו כי עשיר גדול הוא. אלא אמרו כי רק הוא העשיר — איזהו עשיר — וזולתו לא רק שאין אושר, אבל גם עושר איננו. והטעם הוא, משום דאיזהו עני? זהו אשר יחסר לו, ואת אשר יחפוץ אין לו. וכשנדקדק נמצא ויתברר לנו דהרבה יותר מאשר יחסר תחילת העושר לעני, חסר הוא לעשיר רצונו השני. העני צועק ללחם מחמת רעב, והעשיר ממנו צועק לכבוד ולתאוה אשר לא ישיגם. אם נסתכל בכל א' מהם כפי מה שהוא מרגיש את עצמו — לא בעיני העני על העשיר — נראה כי רע מאד לשניהם, וכל א' מהם מרגיש בעצמו בצרת לבו, כי רע ומר לו מאד מאד. על כן רק זה אשר אין מחסור לו הוא העשיר ולא אחר, בשום פנים.

מי הוא זה? כאמור — זה שגירש הרצונות והשאיפות של העוה"ז מלבנו. אכן אם כן הלא אין בו שאיפה ואין בו מרץ! בלי „אמביציה“ וכלי „אנרגיה“ האם גם לזה חיים יקרא? הלא הזקנים הקרובים אל דכדוכה של נפש, לא מאושרים המה, אמנם זהו פשר דבר: —

אין שום אושר גשמי בעולם, רק אושר רוחני. מי שהוא עשיר ברוחניות הוא הוא המאושר, ולא אחר בשום פנים.

זהו הענין שאנו רואים אשר בני התורה האמתיים, אלה אשר שמו כל עיונם וחשקם ותאות לבם ומרצם בתורה ובחכמה, המה אשר ירגישו באושר האמתי. לא רק בעוה"ב אלא פשוט בעוה"ז. בודאי מי שאין בו שאיפה ואין בו מרץ איננו מאושר, כי השאיפה והמרץ המה היסוד לאושר, המה החיים. אבל אימתי? כשהשאיפות מתמלאות, כשאין המלוי תלוי ביד אחרים, כאשר מתמלא בלי קנאה ורדיפת הכבוד, — היינו כשהשאיפה היא מתוך אהבת תורה אהבת חכמה אהבת מוסר וכו'.

שאיפה כזו מילווה תלוי אך בנו, וכל אשר נרבה במרץ ונרבה בשאיפה ירבה אשרנו, ונהי' אנו, אלה המאשרים בחיי עולם זה, וזהו פי' המשנה: „כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל כו' — פי' אם מוכן אתה גם לזה מרוב חשקך בתורה, אז עכ"פ, בין אם עשיר תהי' בממון או אם גם עני — אשר יך בעוה"ז, " אתה הוא המאושר בעוה"ז, ולא אחר בשום פנים. אלה המה הדברים האמתיים בדבר השגת האושר בעולם הזה.